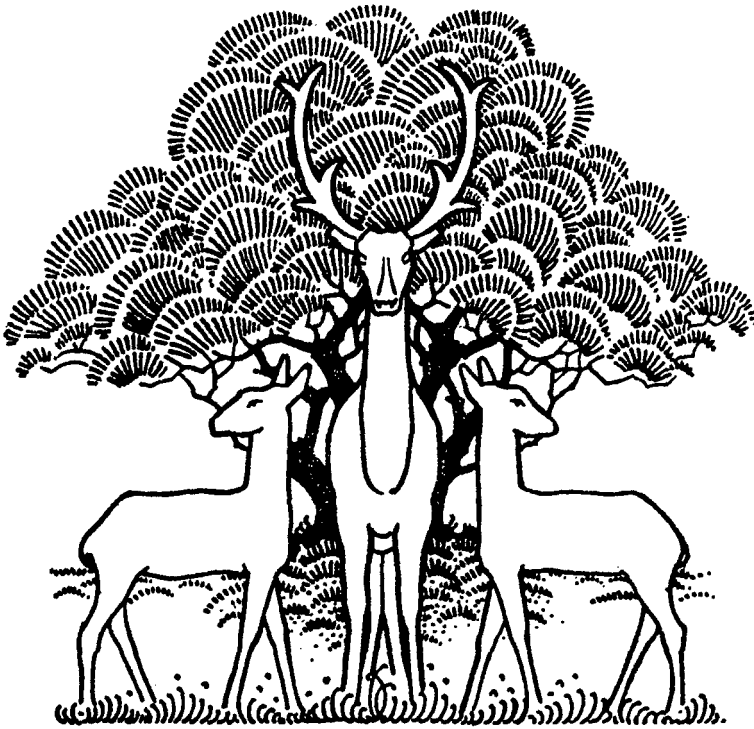

„de Schouw“

Vereniging van
Vrienden
van de
HOGE VELUWE

Vereniging van "VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE"

U i t d e S t a t u t e n :

Art. 2. De vereniging beoogt het aankweken van een hechte band onder hen, die belang stellen in de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe", gevestigd te 's-Gravenhage, alsmede het bijstaan van het bestuur van die Stichting in het verwezenlijken van de doeleinden, die het krachtens de grondregeleen van die Stichting heeft na te streven.

Art. 3. 1. De vereniging tracht haar doel te bereiken door in nauwe samenwerking met het dagelijks bestuur van de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe":

- a. in trede kring belangstelling te wekken voor "Het Nationale Park de Hoge Veluwe" door het stimuleren van het bezoek aan dit park;
- b. het organiseren van één of meer "Hoge-Veluwe-dagen" per jaar;
- c. het vormen van werkgroepen uit en in bijzondere gevallen mede buiten haar leden, ter bestudering van bepaalde onderdelen, mogelijkheden en belangen van "Het Nationale Park de Hoge Veluwe";
- d. het dienen van advies en/of het doen van voorstellen aan het dagelijks bestuur voornoemd;

B e s t u u r :

Jhr. W.H. de Beaufort, Maarn, Ere-Voorzitter.

D.A. Kramer, Rotterdam, Voorzitter.

C.W. van Calcar, Secretaris, Berg en Dalweg 5, Beekbergen, tel. 05766 - 500.

G.K.C. van Tienhoven, Penningmeester, P.C. Hooftstraat 56III, Amsterdam, Giro 9 5 1 9 9 3.

Mevr. Ita Kreunen Mees, 2e Secr., "Windewaai", Hoenderlo, tel. 05768 - 262.

Ch.G. Matser, burgemeester van Arnhem

Dr. P.J. Platteel, burgemeester van Ede

Mr. A.L. des Tombe, burgemeester van Apeldoorn

Prof. Dr. H. Engel, Amsterdam

Mevr. J.J. Hacke-Oudemans, Putten

Mr. F. Oerthuys, Hoofd Onderafd. Natuurbescherming Dep. O.K.W., Den Haag

Drs. R.W. Oxenaar, Directeur Rijksmuseum Kröller-Müller, Otterlo

Ir. J.H. van Tuil, Directeur Nat. Park de Hoge Veluwe, Hoenderlo

} Leden

} Adv. Leden

R e d a c t i e "DE SCHOUW":

adres:

Mevr. J.J. Hacke-Oudemans

"Windewaai", Hoenderlo, telefoon 05768 - 262

Mevr. Ita Kreunen Mees

De minimum-contributie bedraagt f 5,-- voor gewone leden; voor huisgeneten van leden f 1,--. Voor jeugdleden f 1,--. Organisaties en verenigingen kunnen, als zodanig, lid worden voor tenminste f 10,-- per jaar. "De Schouw" wordt u gratis toegezonden.

1 9 6 5

CONTRIBUTIE 1965

Op de Algemene Ledenvergadering zal worden voorgesteld de contributie per 1 jan. 1966 te brengen op f 7.50 per jaar en voor huisgenoten op f 2.50 per jaar. Voor jeugdleden (tot 18 jaar) blijft de contributie f 1.--.

Het bestuur, daartoe gedwongen door de steeds stijgende kosten, doet echter een dringend beroep op onze leden om reeds over het jaar 1965 het aanvullende bedrag alsnog te willen betalen en beuigt bij voorbaat zijn erkentelijkheid voor de bereidwilligheid daartoe.

Het Bestuur.

IN MEMORIAM J.H. MEMELINK

Een oude, bekende en héél trouwe vriend van de Hoge Veluwe is 30 januari heengegaan.

Van zijn 83 jaren heeft hij meer dan 40 jaar als rentmeester van de familie Krölller een groot aandeel gehad in de ontwikkeling van de Hoge Veluwe; later ook nog enige tijd als directeur. Hij was ook een der oprichters van onze Ver. van Vrienden en onze eerste secretaris.

Onze leden zullen zich hem zeker herinneren; zoals hij nog de laatste jaren bij de Hoge-Veluwedagen altijd aanwezig was bij alle excursies en zo enthousiast vertellen kon van allerlei over "zijn Park".

Bij de crematie waren zéér velen uit bosbouw en landbouw en natuurvrienden aanwezig, ook enkelen van het bestuur der Vr. v.d. Hoge Veluwe.

In de Schouw van 1959, nrs. 1, 2, 3 en 4, gaven wij destijds een uitgebreide en boeiende levensbeschrijving, naar zijn eigen aantekeningen.

Red.

Nummers van vorige jaargangen van de Schouw (voor zover voorradig) kan men verkrijgen tegen overmaking van f 0.50 per stuk op giro nr. 907197 van Mevr. I. Kreunen Mees te Hoenderlo. Op het strookje aangeven: jaargang en nr. van het gewenste exemplaar.

- 13 maart ALGEMENE LEDENVERGADERING EN VALKENIERSDAG IN RIJZENBURG
- 10.00 uur Algemene ledenvergadering
- 11.15 uur Voorzucht door één der leden van de Broederschap der Valkeniers van het St. Hubertusgilde der Hoge Veluwe; bezichtiging kleine tentoonstelling aan de valkerij gewijd
- 12.30 uur Gemeenschappelijke koffietafel
- 13.45 uur Vertrek van de parkeerplaats bij Rijenburg naar de wildbaan
- 14.15 uur Demonstratie met de jachtvogels
- 16.00 uur Gemeenschappelijke thee in Rijenburg
- Circulaire met agenda voor de ledenvergadering en opgave van kosten voor de koffiemaaltijd worden tijdig toegezonden.
- 17 april VOGEL-EXCURSIE ONDER LEIDING VAN DE HEER KLEIN
- 10.00 uur Samenkomst in de Koperen Kop
- 10.15 uur Voordracht over vogels met geluidsband van vogelzang
- 11.15 uur Excursie in de omgeving van de Koperen Kop - duur ca. 1½ - 2 uur.
- 20 mei t/m NATUURPAD OMGEVING KOPEREN KOP, MUSEUMPARK EN GEDEELTE WILDBAAN
- 13 juni Geïllustreerde handleiding is verkrijgbaar bij alle ingangshekken der Hoge Veluwe A f 0.75 per stuk. Duur van de wandeling langs het pad 2½ à 3 uur.
- Tijdens de weekeinden zijn één of meer veldbiologen aanwezig voor het geven van toelichtingen.
- 12 juni 1e HOGE VELUWEDAG RIJZENBURG
- 10.30 uur Verzamelen in Rijenburg
- 11.00 uur Voordracht met dia's en kunstkorven over de bijen
- 12.30 uur Gemeenschappelijke koffietafel
- 13.45 uur Vertrek van de parkeerplaats bij Rijenburg naar het begin van het natuurpad
- 14.15 uur Gezamenlijke wandeling (in kleine groepjes) langs het natuurpad onder leiding van de heer Klein of één zijner assistenten
- 17.00 uur Gemeenschappelijke thee in de Koperen Kop
- Circulaire met opgave van kosten wordt tijdig toegezonden.
-

11 sept. HERFSTNATUURPAD OMGEVING KOPEREN KOP
t/m Hoewel dit natuurpad weer in de omgeving van de Koperen Kop
9 oktober wordt uitgezet, gaat het toch door een ander gedeelte dan het
afgelopen jaar. Duur van de wandeling ongeveer 2 uur.
Geïllustreerde handleiding is verkrijgbaar bij alle ingangshekken
der Hoge Veluwe à f 0.75 per stuk.

23 oktober 2e HOGE VELUWEDAG

Het onderwerp voor deze dag staat nog niet vast. Oorspronkelijk
is gedacht aan een dag gewijd aan de interessante plantengemeen-
schap van de mossen op de Hoge Veluwe. Vermoedelijk is daarvoor
de tijd niet gunstig. Wij komen er spoedig op terug.

TENTOONSTELLINGEN IN DE KOPEREN KOP

Met de pachter van de Koperen Kop en het stichtingsbestuur zijn
onderhandelingen gaande over het verkrijgen van een vaste vitrine
langs de blinde muur voor het houden van tentoonstellingen; een
klein soort Aanschouw. Indien de besprekingen gunstig verlopen
zullen dit jaar nog een drietal tentoonstellingen worden geor-
ganiseerd, en wel:

april en VOORJAARSTENTOONSTELLING
mei

Misschien kan deze reeds gereed zijn tijdens de op 16 april te
houden vogelexcursie.

juni t/m JAC.P. THYSSE TENTOONSTELLING
augustus

Deze tentoonstelling zal gewijd zijn aan het werk van Dr. Jac.P.
Thyssen voor het natuurbehoud, zulks in verband met de herden-
king van zijn 100ste geboortedag.

sept. t/m HERFSTTENTOONSTELLING
december

Behalve het verkleuren van het blad en paddestoelen zal er iets
over de vogeltrek en het ringonderzoek worden getoond.

REDAKTIE VOOR DE SCHOEW GEVRAAGD

In verband met hun vergevorderde leeftijd hebben de dames Kreunen Mees en Hacke-Oudemans de wens te kennen gegeven zich na ruim elf jaar terug te trekken uit de redaktie van De Schouw. Welke leden willen de taak overnemen, om vier keer per jaar ons orgaan te verzorgen, artikelen en illustraties te verzamelen en te toetsen, contact met de gebeurtenissen in het Nationale Park en het Kröller-Müller museum te onderhouden, Hoge Veluwedagen en lezingen te verslaan? Een team van twee of drie personen, beziel met enthousiasme voor het werk van de Ver. van Vrienden zou het meest gewenst zijn.

Onkosten aan dit werk verbonden zullen worden vergoed.

Antwoord aan Dag. Bestuur van de Ver. van Vrienden, Berg en Dalweg 5, Beekbergen.

DE HOGE VELUWE EN HAAR VRIENDEN

V (slot)

DE "ACTIE AANSCHOUW"

Zo noemden wij haar en hoe het haar verging was de vraag die wij ons stelden.

Toen in 1948 de jonge Vereeniging van Vrienden voor de Hoge Veluwe, op initiatief van het Stichtingsbestuur tot leven geroepen werd, om aan de opbouw van het Nationale Park mede aandeel te mogen hebben, was het begrijpelijk dat zij als kind van haar tijd, welke, naar Amerikaans model, in "teamwork" haar heil zag, zich aangordde om, vormgevend aan "Werkgroepen" belangeloos - gelijk het vrienden past - haar diensten aan te bieden.

Hoe daarbij de Werkgroep voor Zoogdieren en Vogels haar weg vond, vertelden wij reeds, ook hoe zij in Gilde-verband Natuur en Landschap in eigen schoon-

heid "levend" hielp behouden, en nu uitziat naar een mede-broederschap, die zich om de bezoekende mens bekommert, en zonder wier hulp dit "levend landschap" niet in leven te behouden is.

Zegt Goethe niet ergens: "Die Natur ist vollkommen überall, wo der Mensch nicht hinkommt mit seiner Qual"?

Wie dit beaamt en die volkomenheid wil helpen bewaren, moet ervoor waken dat die mens, tot wiens heil tenslotte een Nationaal Park gesticht en verzorgd wordt opdat hij er ten volle van genieten moge, er "niet hinkommt mit seiner Qual" en hoeveel te meer nog klemt deze eis in ons "Nationale Park de Hoge Veluwe", waar het ongerept behoud van een "omsloten" natuureservaat op zich zelf reeds grote zorg baart!

Is het wonder dat de Vrienden toen zij zich inzetten behoud en verrijking van fauna en flora der Hoge Veluwe te dienen, gelijkelijk bezorgd waren de bezoekende mens te onderrichten hoe deze schoonheid te genieten, zonder de sporen der verarming in dit landschap achter te laten?

Als de stroom van bezoekers aanzwelt en men zich bewust wordt dat deze, de toegangen van het Nationale Park passerend, gemakkelijk te ontmoeten ja, in zekere zin, vast te houden is, wordt dan ook de "Aanschouw"-gedachte geboren, het scheppen van een trefpunt, waar aanschouwelijk worde gemaakt wat de Hoge Veluwe aan natuurschoon te bieden heeft, en hoe dit met de minste schade voor zijn voortbestaan door een massa-bezoek te genieten valt.

Tot deze opvoedende taak, welker waarde niet te onderschatten valt, wijl zij een "natuurzinnig" gedrag, niet alleen op de Hoge Veluwe, maar stellig ook daarbuiten bij het publiek aankweken wil, scheen het Nationale Park, met een te stichten "Aanschouw" zich een unieke gelegenheid tot voorlichting schepend, het aangewezen lichaam te zijn, en tóch zou het jaren duren voor een van de zijde der "Vrienden" aanhoudend bepleiten hiervan tot een aanpakken zou kunnen bewegen.

Niet, dat er geen belangstelling bij het Stichtingsbestuur zou hebben bestaan, maar gebukt als heel onze samenleving ging onder de na-oorlogse herstel-zorgen, kon men het optimisme der Vrienden voor een "de cost gaat voor de baet uit" ten deze niet delen en voor wat die Vrienden voor ogen stond, het samenstellen van een museale leercollectie van wat de Hoge Veluwe aan schoons te bieden heeft om de bezoeker daarbij bepalend, het "hoe" en "waarom" ervan te duiden en de weg te wijzen tot een de natuur niet verstorend bewonderen - hoe aantrekkelijk ook de gedachte mocht zijn - de moed tot aanpakken niet opbrengen.

Een sobere opzet door de "Vrienden" naar voren gebracht, waarbij men "klein" beginnend, geleidelijk aan dacht voort te bouwen, werd, als voor een Nationaal Park te simpel opgevat, teruggewezen, om dan liever de volle consequenties onder ogen te zien en te ontwerpen wat men uiteindelijk bereiken wilde.

De werkgroep "Zoogdieren en Vogels" uit de Vereniging van Vrienden, stelde een uitgebreide Commissie samen, welke een plan in onderdelen ontwierp, dat verwerkt tot een degelijk rapport en onder overlegging van een bouwplan, werd aangeboden.

Men schrok van de omvang, vreesde een concurrerend museum te zien verrijzen en kon, met de hand op 't hart, op financiële overwegingen tot een "non possumus" besluiten.

Maar de Vrienden lieten zich niet uit het veld slaan, legden de ontwikkelde plannen voorlopig "ad nota" en concentreerden hun belangstelling op de gestadig zich ontwikkelende Hoge Veluwedagen daarbij niet alleen het "klankbord" vormend waarvan het Stichtingsbestuur bij de oprichting der Vereniging in 1948 de wenselijkheid had betoogd, maar door voor elke "Hoge Veluwedag" aandacht te vragen voor een bijzonder facet van het schoons of belangrijks waaraan de Hoge Veluwe zo rijk is, zonder het voeren ener bewuste "aanschouw-propaganda" telkens weer te wijzen op wat het Nationale Park de voorgelichte

bezoeker "aanschouwelyks" te bieden had.

Een stage groei van ledental bewees dat men op de goede weg was en toen in 1954 de middelen toelieten dat het Seizoenblaadje der "Vrienden": de S'c h o u w het licht kon zien, werd dit "aanschouwelyke" ook in geschrift, bij de intrede van elk seizoen aan belangstellenden voorgelegd.

Het is misschien wel aardig in dit verband eraan te herinneren dat het onze voljverige redactrice van "de Schouw" was, die het eerst aan de nog vaag omschreven plannen tot museale voorlichting de naam "de Aanschouw" gaf!

Dat het "geesteskind" der Vereniging hiermede "ten doop" gehouden was, bleek wel overduidelijk uit de wijze waarop deze naam insloeg en van nu af onverbrekelyk de "wensdroom" der Vereniging tot "begrip" maakte, waarvan de hoop op verwezenlyking nimmer werd losgelaten, ten spijt zelfs van de pessimistische verzuchting van een der Vrienden-bestuurders, dat wij de realisering van onze droom wel rimmer zouden "aanschouwen"!

Zijn vij goed ingelicht dan zou kort geleden het Stichtingsbestuur een commissie uit zijn midden hebben aangewezen om mogelijkheid en uitvoering van het Aanschouw-plan, dat reeds ettelijke jaren op de lijst van gewenste investeringen voor het Nationale Park naar voren kwam, te onderzoeken.

Dat het zover mocht komen, is verheugend en doet de hoop op aanschouwen weer opleven. Het "frappez toujours" der Vrienden waartoe de Schouw gastvrijheid verleende daarbij zelf, als zich de gelegenheid bood, voorgaand, mag zich hiermede - na 15 jaren "Actie Aanschouw" - beloond weten.

Maar de doorslag gaf de onomwonden steun welke de Directie der Hoge Veluwe, daarbij geruggesteund door haar Voorzitter, verlenen kon, sedert enkele jaren geleden een uit Stichtingsbestuur en "Vrienden" aangewezen Commissie andermaal een gedetailleerd plan, met bouwontwerp, kon voorleggen. Een plan, dat voorstellen bevatte, die, waar inmiddeels in de begroting der Stichting door het Dageelyks Bestuur voor de "Aanschouw" - die er naar het

oordeel van dit College komen moest - werd opgenomen, nadere bestudering verdienden.

Nu de zaken er zó bij staan en naar wij vertrouwen mogen, een samenhang, als hier geschetst, vertonen, heeft het geen zin het wel en wee der "Actie Aanschouw" in de jaren die achter ons liggen, aan een nadere beschouwing te onderwerpen.

Belangrijker schijnt het toe ons af te vragen welke positieve bijdrage de "Actie Aanschouw" thans vermog te leveren.

En dan schijnt ons toe het enig antwoord hierop te zijn, dat de Vrienden met een werkgreep: "Aanschouw" gereed staan de hand aan de ploeg te slaan, om te doen wat van haar tot opbouw der "Aanschouw" verwacht en verlangd kan worden.

Erkennend dat een goede zaak, hoelang daarvoor mocht zijn gestreden, eerst dan tot aanzijn komt, als de tijd ertoe rijp is, valt te verwachten dat straks in grote overeenstemming en samenwerking, de Aanschouw dat wordt, wat de Hoge Veluwe behoeft, en verwachtende was.

Wanneer wij er dan aandacht aan schenken hoe de inzichten omtrent museale voorlichting zich in die 15 jaren actie-aanschouw wijzigden, dan kunnen wij er vrede mede hebben dat die opbouw niet eerder ondernomen werd, nu de zoveel kostbaarder opzet met diorama's en maquettes plaats kon maken voor de met bescheidener middelen te verschaffen optische voorlichting, welke met luchtfoto, film, televisie en dia's in kleiner bestek een ruimer horizon biedt, en zulks in weerwil van de thans stellig hoger opgetrokken eenheidsprijzen.

"On revient toujours à son premier amour", zeggen de Fransen en persoonlijk wil het ons toeschijnen dat het daartoe met de actie-aanschouw ook wel eens komen kon!

Onze sobere, eerste opzet voor de Aanschouw in herinnering brengend, werd daarbij aan een soort "cellen-bouw" gedacht, welke geleidelijk verrijzen kon, naar de mate het - overwegend zelf te produceren - voorlichtingsmateriaal en de daartoe benodigde middelen van jaar tot jaar beschikbaar mocht-

ten zijn of komen.

Maar ook als een groter opzet aanstonds mogelijk zou zijn, kan men juist nu dat optische demonstratie hoofdzaak is, met beperkter ruimte volstaan.

De verschillende, eerder véél ruimte vergende, facetten van faunabeheer zijn thans in een en dezelfde ruimte onder te brengen en toe te lichten door in 't voorjaar b.v.: het bolderen der koroenders, 's najaars: de hertenbronst met behulp van bandrecording natuurgetrouw te projecteren.

Laat men daarbij "Valkerij" en Vogelcultuur seizoensgewijs mede spelen dan bevordert zulks tevens een Aanschouw-beleven dat naar de seizoenen wisselt en het er voor vrijwaart tot een doodse, stoffige verzameling van naturaliën te worden.

In een aansluitende ruimte zoude op analoge wijze bosbouw, bodemflora en insectenleven te demonstrenen zijn, terwijl een entree, ruim genoeg om ook als kleine gehoorzaal of studieruimte te dienen, door een smalle, langs de wanden aan archeologie en bodemkunde gewijde galerij, toegang tot deze eenheden zou kunnen bieden.

Waar wel algemeen aan "de Koperen Kop" als punt van vestiging voor de Aanschouw gedacht wordt, zou naar onze persoonlijke mening een aansluiting aan de bestaande galerij-bouw, welke aan de Koperen Kop een zeker intiem karakter verleent, de voorkeur verdienen boven een los van de bestaande bebouwing te stichten derde pand ter plaatse, hetgeen juist die bijzondere charme aan de Koperen Kop eigen, te niet zou doen.

Bovendien zou naar onze mening ook het bezoek aan de Aanschouw er onder lijden, indien niet op de meest voor de hand liggende wijze het publiek, dat het laaggelegen terras van dit verpozingsoord bezoekt, naar een direct daarop aansluitende Aanschouw-entree geleid werd.

Tenslotte bedenke men dat de Aanschouw, die niet veel meer bedoelt te zijn dan een "doorloop" waarin de bezoeker, in kort bestek, als in 't voorbijgaan wordt onderricht over wat de Hoge Veluwe aan schoons te bieden heeft, indrukken schenkend die

hem straks met te meer voldoening de door de "Vrienden" verzorgde Natuurpaden volgen doet, met haar voorlichting te beter aanspreken zal naar de mate de behuizing van het tentoongestelde een eenvoudig rustiek karakter draagt en daarbij het Museum-allure vermijdt, dat een vrijstaand eigen gebouw, hoe aanschouwelijk en doelgericht ook zijn expositie zij, onwillekeurig suggereert.

Wil men het bezoek der Aanschouw stimuleren, zo benadere men de jeugd en verstrekke seizoensgewijs een geïllustreerd pamfletje van wat de Aanschouw telkens te zien geeft, en waarin meteen de te geven Voorlichting wordt vastgelegd op een wijze die de jeugd pakt. Zou men zich hiertoe Nijkamp's voortreffelijke voor de Nederlandse Vereniging voor School- en Kindertuinen verzorgde uitgaaf: "de Natuur van de Maand" tot voorbeeld stellen, iets waartegen hopelijk geen auteursbezwaren zullen rijzen, dan twifelen wij niet of deze pamfletten zouden, zo goed als gene, doel treffen en in ons geval bij inschakeling van "de Schouw" ter behartiging dezer publikatie, het opvoedend werk der Aanschouw onder de aandacht van een ruime lezerskring brengen, wat bij een doelbewuste opzet enerzijds tot herhaald aanschouwbezoek zou prikkelen, anderzijds bij het aantrekken van deze jeugdige lezerskring naar de Schouw aan de Vereniging van Vrienden mogelijk jeugdige leden zou doen toevloeien.

Wij beluisteren reeds de tegenwerping.... "gij hebt mooi praten, maar wie zal dat betalen?".

Dit vergt een wederwoord en dan willen wij allereerst opmerken, dat wij grote verwachting koesteren van een vermeerderd Aanschouw-bezoek juist door dit jeugdwerk.

Maar daarnaast zij gewezen op het bestaan van de Stichting "Natuurfonds", zich noemende "Nationaal Fonds ter bestrijding der Natuurontluistering", hetwelk steun verleent aan opvoedend werk in het vlak der natuurbescherming verricht, omdat het daarin een belangrijk middel tegen natuurontluistering ziet, een euvel waartegen ook de Aanschouw de

strijd zal hebben aan te binden en waartoe de grote, gemakkelijk te bereiken bezoekersschaar der Hoge Veluwe een goede kans biedt.

Dit Natuurfonds verschafft zich de middelen voor zijn nuttig werk in een eerste plaats door het heffen van wat men "Natuurfondscenten" zou kunnen noemen, een toeslag van enkele centen op entreekaarten en dergelijke bij verenigingen en organen op natuurbeschermingsgebied werkzaam, voor zoveel deze zich als "tegenspelers" melden.

Het behoeft geen betoog hoezeer een opvoedend beïnvloeden der jeugd de natuurbescherming dient, resp. haar ontluistering helpt voorkomen en het bevreedt daarom niet dat het natuurfonds het werk der school- en kindertuinen belangrijke steun verleent.

Indien de Aanschouw - of nog beter het Nationale Park de Hoge Veluwe - op ieder entreecawijs een vijftal natuurfondscenten zou gaan heffen, zou de Hoge Veluwe hiermede vermoedelijk de belangrijkste contribuant van het Natuurfonds worden, hetgeen voor de Aanschouw moraliter de weg zou openen om voor haar natuurbeschermend opvoedingswerk een beroep op het Natuurfonds te doen, wat wel eens nodig zou kunnen blijken te zijn.

Want bepleitten wij voor de behuizing van de Aanschouw een sobere opzet, dan had dit mede de bedoeling onze middelen vooral te sparen voor de kostbare inrichting ervan, zal het voorlichtingsmateriaal in collectie, projectie en grafieken zodanig aanspreken, dat het de bezoeker boeien en natuurzinnig blijvend beïnvloeden zal; hem voorbereidend tot aanschouwen daar buiten.

Om dit laatste te bereiken moet de "leercollectie" - om haar zo maar te noemen - vooral wetenschappelijk verantwoord opgebouwd worden, hoe populair de voorlichting, die zij straks bedoelt te geven, ingesteld zij. Een dilettantische opzet zou mogelijk een aardige ontspanning bieden, maar geen blijvende beïnvloeding bewerken als waarom het bij de Aanschouw te doen is.

Een vooral biologisch-wetenschappelijk deskundige

met ervaring op museaal gebied is bij deze opzet als adviseur onmisbaar, en dit niet om de "Aanschouw" naast "Museum" en "Park" tot een derde hoofdelement met eigen Directie binnen het Nationale Park te maken, maar om de Directeur daarvan, bij wie leiding en beheer van de Aanschouw uiteindelijk berusten moeten, bij derzelver inrichting ter zijde te staan op gelijke wijze als een architect bij de verzorging van de behuizing van de Aanschouw zal te betrekken zijn.

Waar intussen de zorgen voor de Aanschouw de taak der Directie straks alweer belangrijk verzwaren zullen, wordt hier aan de Vereniging van Vrienden een aangewezen kans geboden haar diensten aan te bieden.

En dan zullen "de Vrienden" goed doen hierbij de "Broederschappen" van het Sint-Hubert-Gilde mede te betrekken. Want waar zal de bioloog-museumman beter ingelicht kunnen worden over oekologische bijzonderheden van de Hoge Veluwe dan bij de grofwild- en kleinwild-broederschappen van het Gilde en de wildschutten; hoe de ook culturele waarde hiervan en in 't bijzonder van de Valkerij, tot zijn recht kunnen doen komen zonder de medewerking van de broederschappen? Voor welk laatste aspect deze zich ook geldelijke offers zullen willen getroosten voor de bijzondere aankleding van de Aanschouw op ieders terrein.

Het is in dit verband dat nog eens gewezen zij op de wenselijkheid een "broederschap van fotografen" als "Aanschouw-broederschap" in het Gilde op te nemen.

Waar de optiek bij de inrichting van de Aanschouw zulk een belangrijke rol speelt, en de fotografie voor de documentatie van fauna en flora bij de verschillende broederschappen van groot belang is, kan een, ook met deze broederschap vergroot en verrijkt Sint-Hubert-Gilde, de Aanschouw in menig opzicht helpen opbouwen.

Wanneer dan de "Vrienden" toezien dat de leiders der broederschappen zitting hebben of krijgen in haar Bestuur, terwijl diezelfde leiders zich in

Gilde-verband om de Directeur der Hoge Veluwe te zijner assistentie scharen, dan kan bijzonderlijk in het belang der Aanschouw een samenwerking groeien waarop het Bestuur der Stichting "het Nationale Park de Hoge Veluwe" nooit tevergeefs een beroep zal doen, terwijl de "Vereniging van Vrienden" - statutair in het Algemeen Stichtingsbestuur vertegenwoordigd - met "Gilde" en "Schouw" aanstonds klaar zal staan om wat Bestuur en Directie van het Nationale Park van urgent belang voor de Hoge Veluwe achten, te helpen verwezenlijken.

Dat de "Vrienden" zich daarbij - waar verlangd - ook voor wetenschappelijk verantwoorde arbeid weten in te zetten, bewijze de voor enkele jaren uitgegeven Geologische Kaart der Hoge Veluwe.

Kunnen wij hiermede onze "actie Aanschouw" besluiten? Voor het heden misschien wel, maar - voor de toekomst? - betwijfelen wij zulks.

Als een sombere dreiging zien wij het tijdstip naderen waarop de stroom van bezoekers van het Nationale Park zo zal zijn aangezwollen, dat deze, zonder schade aan het levend landschap der Hoge Veluwe, nauwelijks meer zal zijn te verwerken. Al bedoelt de Aanschouw met haar voorlichting juist die stroom in goede bedding te helpen leiden, zij zal daarbij actief moeten blijven om het onheil ener "overstroming" naar mogelijkheid te keren. Daartoe zal de voorlichting ook - het landschap in - moeten worden voortgezet, wat de "Vrienden" met het uitzetten der natuurpleinen reeds aanvingen. Ook zal de bezoeker begrip moeten worden bijgebracht voor noodzakelijke vrijheidsbeperking bij zijn omzwervingen zoals voor het sluiten van de wildbaan in de bronsttijd der herten en het ontoegankelijk stellen van "rustgebieden" daarbinnen, reeds eerder nodig bleek.

Al mogen wij, juist door de voorlichting welke de Aanschouw bieden gaat, verwachten dat een toenevend begrip tot een vrijwillig aanvaarde vrijheidsbeperking groeiende is, toch zal de welhaast magische aantrekkingskracht tot de zo begeerde ont-

moeting, welke nu eenmaal van het grote wild uitgaat, bij ieder onzer - laat ons eerlijk zijn - al te licht, het "tot hiertoe en niet verder!" doen veronachtzamen.

Daarom geloven wij de instandhouding van ons levend landschap beter te dienen door, in omgekeerde zin handelend, tot dit begeerd ontmoeten het dier tot de mens te voeren, waarbij voor deze laatste een vrijheid-beperkend afwachten geen teleurstelling inhoudt, doch de bekoring schenkt van een gehoopt aanschouwen.

Maar ook zonder enige vrijheids-bepanking voor de bezoeker valt dit beginsel - het binnen dringend bezoek in het landschap af te zwakken - reeds te dienen - en dat zelfs op massale wijze - indien men het in het prachtig uitzicht van het Sint Hubertus Slot over de waterpartij gelegen parklandschap tot een ruime damherten-kamp hervormde.

Het is ons altijd onbegrijpelijk voorgekomen dat, terwijl in de middenzaal van Sint Hubertus, van waaruit dit landschap te bewonderen valt, als enigst schilderij het prachtige werk van Konijnenburg, enkele damherten onder zwaar kastanjelover toevend verbeeldend, zodanig uitzicht op overtuigende wijze suggereert, men zich tevreden heeft kunnen stellen met een stoffage van enig rood-bont IJsselvee, dat hier als levend element niet thuis hoort.

Het damwild dat in ons land - op een enkele uitzondering na - slechts als parkwild voorkomt, zou hier volkomen op z'n plaats zijn en aan talloze bezoekers de illusie van de vrije ontmoeting met het wilde dier - zo moeilijk in de natuur te verwezenlijken - volop schenken op een wijze die de meesten hunner volledige voldoening geven zou, indien bij de afheining dezer kamp de ieder landschap verstorende "hertenraster" vermeden werd en de op het beginsel der oud-veluwse wildgraaf gebaseerde afsluiting daarvoor in de plaats werd gesteld.

Wij durven voorspellen dat deze, op zich zelf reeds de sfeer van de Sint-Hubertus-omgeving zo zeer dienende maatregel, een toenemend bezoekerstal aan

deze plaats zou binden, het bezoek aan het Sint-Hubertus-Slot zou stimuleren en zo goed als het voederen der karpers en watervogels aan de vijver-rand de bezoekende jeugd onvergetelijke ontspanning zou schenken.

Dat hiermede het vrij-levend-landschap aanmerkelijk verlichting van bezoek zou ervaren, is niet moeilijk te voorspellen. Indien men voorts het, weliswaar in hetzelfde vlak liggende, maar daarom niet-temin ongewenste voederen van bedelende zwijntjes langs de verkeersweg kon vervangen door aan de wilde zwijnen - voeding vanuit eenvoudig te maken loopgraven - een uiteraard te controleren gelegenheid tot bezoek gaf, waarbij de dieren in wilde staat te bewonderen zouden zijn, maar het ongewenste - wijl gevaarlijke zelf-voederen uitgesloten, zou ook dit in gelijke richting de rust in het landschap dienen.

Maar 't allermeeest zou deze bevorderd worden, wanneer, evenals in het Rijks-hertenreservaat, door het oprichten van een z.g. "wildtoren", een onbeperkt aantal bezoekers der Hoge Veluwe in de gelegenheid zou worden gesteld tot ongestoorde wild-observatie. En hiertoe zou, zo menen wij, op de Hoge Veluwe de gelegenheid voor het grijpen liggen. Wanneer men op de aan de voet van Franseberg verlaten liggende, hoog oprijzende dubbele betonfundering een deze overbruggende, gesloten, maar vrij uitzicht naar het zuiden biedende galerij zou optrekken, zou hier met betrekkelijk bescheiden middelen een wat de exploitatie betreft verantwoorde "wildtoren" te stichten zijn. Een geleidelijk, op natuurlijke wijze inrichten van het in de wildbaan hiervóórgelegen terrein tot wild-voerplaats, waarbij een nog in het stuifzand liggende zij-fundering mogelijk tot observatie-loopgraaf en voederberging zou zijn in te richten, zou, bij een verschaffen van de nodige rust aan de directe omgeving, een observatie-gelegenheid, de Hoge Veluwe waardig, kunnen worden ingericht.

In onze eerste beschouwing over "de Hoge Veluwe

en haar Vrienden", welke in 't bijzonder het Krölller-Müller-Museum en de Beeldentuin betref, ontwikkelden wij - maar toen vanuit dit gebied der kunst - een soortgelijke oplossing, met de bedoeling de gedachte Galerij-bouw aan het zuidelijk uiteinde van de beeldentuin gelegen, tot een, de nagedachtenis van de Stichtster van het Nationale Park, Mevrouw Krölller-Müller, erend monument te maken, dat geen andere bedoeling had dan de kunstzinnige bezoeker daar, waar zij eenmaal Haar Museum verrijzen zag, tot verpozing te noden in stille contemplatie der grootse Veluwe natuur.

Zou het zo vreemd zijn beide bedoelingen tot een eenheid te leiden? Is het niet wederzijds om bewonderend aanschouwen te doen? En zou het niet in de geest van Haar, die Museum en Park tot een twee-eenheid bedoelde op te voeren, gehandeld zijn, indien beide Stichtingen in dankbare samenwerking dit gedenkteken te Harer ere tot aanzijn brachten?

Op een vooruitgeschoven post staan in de wijdse ongereptheid van dit Veluwe-landschap Moore's: "three upright Motivs", als stille wachters, uitziende naar de dag dat natuur en kunst zich hier tezamen vinden, tot aanschouwen.

W.H. de Beaufort.

HOE SCHRIJVEN WIJ DE SCHOUW VOL

De Schouw is het orgaan van onze vereniging. Het behoort te zijn een middel tot contact van onze Vrienden met de HOGE VELUWE. Wat daar leeft en groeit, interesseert een ieder van ons. Wat er voorvalt ten goede en ten kwade, willen wij graag weten, om ons te verheugen of om na te gaan, waar wij kunnen helpen (droogtegift voor het wild b.v. of sesamkoeken). Maar ook is De Schouw een geestelijk transportmiddel van kennis, voorlichting, waarneming.

Op dat karretje kunnen wij allemaal meerijden, maar

het gebeurt echter niet, althans in het verleden. In de elf jaar die De Schouw beleefde, verschenen ongeveer twee honderd verslagen en artikelen, groot en klein, waarvan nog geen 10 % afkomstig was van onze Vrienden zelf.

Dat moet veranderen en dat kan door de nieuwe rubriek te vullen: "Onze leden schrijven ons". Het mogen indrukken, opmerkingen, wensen en liefst waarnemingen zijn, in de geest "Van dichtbij gezien".

Maar maak het de redactie niet moeilijk. Duidelijk schrift op papier met marge en aan één zijde beschreven; nog liever getypt. Postzegel insluiten voor eventuele terugzending, indien brief niet wordt opgenomen.

Het geeft handen vol werk wanneer kopij moeizaam moet worden ontcijferd. Laten wij met ons allen van De Schouw een boeiend orgaan maken.

Red.

Bijdragen voor de "Zomerschouw" moeten uiterlijk 30 april 1965 worden ingezonden aan ons redactie-adres: "Windewaai", Hoenderlo.

In de Winterschouw no. 4 - 1964 is op pag. 32 vermeld, dat een jonge wespendief met een blessure onder de hoede is genomen van de heer Strijland.

Hoe deze vogel het verder heeft gemaakt, kunt U lezen in het volgende artikel van de heer Strijland.

W E S P E N D I E F _____

(P E R N I S A P I V O R U S)

Zeldzame broedvogel van bos-achtige streken, vermeldt Kist.

Een buitengewoon rustige vogel, die zich op en bij het horst of bij zijn werk van het uitgraven van

wespennesten vaak heel dicht laat benaderen, leert de ervaring.

En daarom, door zijn bijna volslagen gemis aan vrees voor de mens, een vogel die zich zeer prettig laat verzorgen.

Voor jaren geleden broedde een paar in de buurt van de vijver op de Hoge Veluwe in een Douglas-den en had daar, als gewoonlijk, twee jongen. Lief tink weet te vertellen hoe dit paar veel kikkers aanbracht, die niet altijd dood waren en dan weer van het nest afsprongen.

Het hoofd-voedsel is wespenraat, of juister, de larven daaruit. Daarnaast worden ook wel hagedissen, kleine vogels, eitjes en zoet fruit aangenomen.

Eind augustus 1964 was er een broed-geval op Kemperberg, waarvan één der jongen met een gebroken vleugel in de naaste omgeving van het nest op de grond werd gevonden. Via het jacht-toezicht belandde hij nog dezelfde dag bij een valkenier die met zijn vrouw en een tweetal havikken de valkenhut bewoonde. Daarmee bofte de pech-vogel toch nog, want de vrouw had reeds eerder ervaring opgedaan in een 1½-jarige verzorging van een Wespendief.

Onderbrenging in een heel beperkte ruimte gaf de kans om de vleugel enkele dagen in de goede stand te fixeren en na een week werd er alweer mee geoefend. Van de tweede dag af werd zacht vlees, ei, brood in melk, zoete pap, banaan en pudding graag aangenomen. Een dankbare patiënt!

Invrijheidstelling op 14 september was een teleurstelling; niet verder dan 25 meter vliegen op een hoogte van 1 meter.

Een op dezelfde dag vrijgelaten jonge havikstarsel, een import uit Joego-Slavië, kon het beter, en steilde op in de berken van Hoog-Baarlo; meldde zich echter de volgende dag nog wel eenmaal om zijn rantsoen duif onder veel geschreeuw op te eisen!

"Onze wesper" reisde toen maar mee naar Driebergen, kwam steeds beter in conditie en vloog van dag tot dag beter. 25 september begon hij nu en

dan luid en scherp te roepen (aan overtrekkende soortgenoten?), was soms een uur van huis weg, maar kwam nog wel eten halen op de hand, en was in de middag van de 28ste voor goed verdwenen. Nog juist op tijd voor de trek!

Str.

VAN DICHTBIJ IN HET NATIONALE PARK

DE WYEMOUTH-DEN

Gaarne voldoe ik aan een verzoek om een en ander te vertellen over *Pinus strobus* L.

Deze mooie naaldhoutsoort werd in 1705 door Lord Weymouth uit het oostelijk deel van Canada in Engeland ingevoerd en op vrij grote schaal aangeplant, o.a. op Longleat, het landgoed van Lord Weymouth.

Zo is dus de naam Weymouth-den ontstaan, een naam die zodanig in ons land is ingeburgerd, dat u er goed aan doet, net als bij de douglas, gewoon de Nederlandse uitspraak te gebruiken.

Strobus behoort tot de vijfnaaldige *Pinus*-groep, wat wil zeggen, dat de dunne lange naalden in bosjes van vijf (een z.g. kortlot) bij elkaar op de twijg staan.

De meeste *Pinus*-soorten, waaronder de overbekende grove den, hebben tweenaaldige kortloten; er is voorts nog een groep van drienaaldigen.

Herkenning van de Weymouth-den is niet moeilijk; eenmaal gezien, altijd gekend, gaat voor deze soort volkomen op. De rechte, gladde stam, de regelmatige takkransen en de losse habitus zijn voor deze soort karakteristiek. De slanke, 10 tot 15 cm lange, meestal wat beharste kegels rijpen in het tweede jaar.

Dat Lord Weymouth een proef nam met het aanplanten van *Pinus strobus* en dat deze soort later ook in andere landen werd gebruikt, is niet verbazingwekkend. In Canada komt de soort voor in gemengde

opstanden samen met de Balsemspar, de Banks-den, *Pinus resinosa* en loofhoutsoorten. Bomen van 40 meter hoog en $1\frac{1}{2}$ meter dik komen daar voor en het lichte blanke hout is in Amerika zeer gewild.

De Weymouth-den is voorts een snelle groeier, die geen hoge eisen aan de grond stelt, vrij goed schaduw verdraagt, volkomen winterhard is en gemakkelijk langs natuurlijke weg verjongt.

Wat valt er nog meer te verlangen van een boom, die ook nog uitermate decoratief is?

Helaas zijn er ook schaduwzijden, zoals de gevoeligheid voor wildschaden en vooral het verwoestende optreden van een roestziekte. Deze ziekte kwam in Azië voor op verschillende soorten vijftaaldigen en werd reeds omstreeks het midden van de vorige eeuw in ons land waargenomen; vanaf 1909 ook in Noord-Amerika.

DE WEYMOUTH-ROEST

Evenals andere roestzwammen ontwikkelt ook deze soort zich via een tussenplant. De Weymouth-roest veroorzaakt op Ribessoorten aan de onderkant van de bladeren vlekken en heet dan *Cronartium ribicola*. Door een bepaald soort sporen worden naalden van *Pinus strobus* geïnfecteerd. De zwam veroorzaakt het afsterven van de besmette tak en woekert dan verder in de boom.

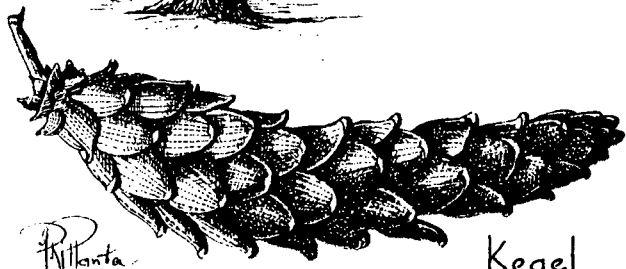
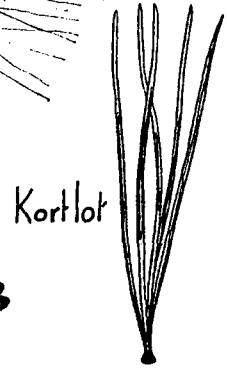
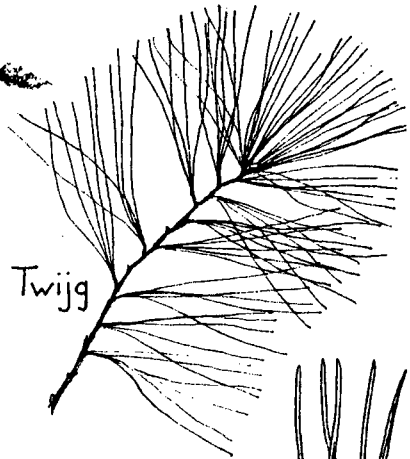
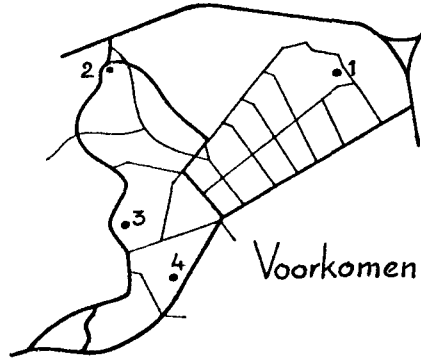
Het ziektebeeld is, wat in het bijzonder op de Velluwe een harsdas wordt genoemd: verdikking en misvorming van de stam en uitvloeijing van hars (een verweermiddel van naaldbomen, dat in dit geval niet helpt).

Het gedeelte van de boom boven de harsdas sterft op de duur af.

De zwam, die vroeger in het Weymouth-stadium de naam *Peridermium strobis* droeg, produceert aan de buitenkant van de boom oranje blaasjes, die een soort sporen vrijlaten, welke weer Ribessoorten kunnen besmetten.

Het optreden van *Cronartium* is verwoestend; welhaast geen boom blijft er vrij van en pogingen om

De Weymouthden
Pinus strobus L.

R. Lantana
'65

resistente vormen te vinden hadden tot heden niet veel resultaat.

Toch is er een lichtpuntje. Er zijn momenteel proeven gaande met een antibioticum dat, indien het op de stam wordt aangebracht, door de boom wordt opgenomen. Met dit onderzoek houdt zich in het bijzonder bezig de heer J. Gremmen, de bekwame schimmelkenner van het Bosbouwproefstation. Laten we hopen, dat de heer Gremmen erin slaagt ons een beslissend wapen tegen de Weymouth-roest in handen te geven.

Het arsenaal van preventieve middelen zou er in dat geval ongeveer als volgt uit gaan zien:

1. aanleg door zaaien, omdat plant-materiaal reeds op de kwekerijen kan worden besmet;
2. zaad gebruiken van oude bomen, die in hoge mate resistent zijn;
3. verwijdering van Ribessoorten uit de omgeving;
4. verwijdering van aangetaste bomen;
5. behandeling van een zeker aantal bomen per ha met een anti-bioticum.

STROBUS OP DE HOGE VELUWE

Op bijgaand schetskaartje van het noordoostelijk Parkgebied werd aangegeven op welke plaatsen u met de Weymouth-den kunt kennis maken. Neemt u bij een bezoek deze Schouw maar mee, dan kunt u met behulp van Planta's tekenwerk de boom goed leren kennen.

Ter toelichting op de vindplaatsen:

1. Aan de zuidrand van het lariksbosje staan twee zeldzame, oude exemplaren, een imposante driestam (zie tekening), waarvan helaas een der stammen aan het afsterven is en een één-stam, welke 211 cm omtrek op borsthoogte meet; die kunnen we dus meteen op het lijstje van dikke bomen plaatsen. In de omgeving van deze patriarchen staat veel opslag; deels aangetast door roest, deels nog gezond.
2. Tussen de autoweg en het Jachtslot staan ette-

lijke Weymouth-dennen, welke meest zwaar zijn aangetast. De bomen, die gemerkt zijn met witte verf, werden in 1963 met een anti-bioticum bespoten.

3. In de voormalige Fazanterie werden al veel zieke exemplaren gekapt, maar er staan er toch nog ettelijke.
4. Aan de oostrand van het weilje in het centrum staat een rij Weymouths, die aanvankelijk in haagvorm zijn geknipt, maar later zijn doorgeschoten.

Als de plaag van de Weymouth-roest overwonnen zou kunnen worden, is er alles voor te zeggen om *Pinus strobus* weer in ere te herstellen. Ja, ja, ik weet wat u wilt zeggen over het al of niet wenselijke van exoten-gebruik, maar bent u ook niet van mening, dat het construeren van een klein stukje Canadees oerbos een belangwekkend experiment is? Met de trouwe begeleider van de Weymouth, de karakteristieke *Pinus resinosa*, kan best een proef worden genomen en in plaats van de Balsemden zou de Grandis kunnen worden gebruikt. Voorts gewone inlandse eik en berk, aan de randen wat Canadees loofhout. *Strobus* is door zaaien aan deze menging toe te voegen. Ik geloof vast, dat daar binnen honderd jaar een aardig bos uit zou kunnen groeien.

A. Langenbach.

TEKENINGEN: J. R. J. P l a n t a

LITERATUUR:

- J. Gremmen - Dreigende gevaren voor het bos
Ned. Bosb. Tijdschrift 1964
- J. Gremmen - De betekenis van de schimmels voor de houtteelt
Ned. Bosb. Tijdschrift 1964
- L. Reiszner - Handbuch der Nadelholzkunde 1909

In de Winterschouw no. 4 -1964 heeft de heer Langenbach de Vrienden aangemoedigd naar dikke bomen te kijken en ziet.... wat wij in een van de locale dagbladen vonden:

N ò G D I K K E R

Het ontdekken van dikke bomen heeft nog al wat wandelaars in onze bosrijke omgeving aan het meten gezet. Joop Labberton uit Vaassen bericht ons uit het landgoed Cannenburch enkele bijzondere vondsten.

Het zijn: een tamme kastanje met een omtrek (op borsthoogte) van 5.30 meter, een bonte iep (zeer zeldzaam volgens Labberton) van 4.56 meter, een kastanje van 4.60 meter, een beuk van 4.42 meter en een eik van 4.61 meter.

Dat is inderdaad niet gering. De heer Langenbach van de Hoge Veluwe, die het eerst de bomen het meetlint omlegde, zal daar toch wel even van opkijken, is 't niet?

DE VIJVER BIJ HET JACHTSLOT

Ter compensatie van de verliezen, die de visstand in de vorige strenge winter leed, werd in november j.l. een hoeveelheid spiegelkarper gepoot; in het voorjaar was reeds goudkarper in de vijver gebracht. Gehoopt wordt - en er is m.i. geen reden anders te veronderstellen - dat dit pootgoed zich goed zal ontwikkelen.

Minder goed nieuws van de zwanen: een vos heeft kans gezien een zwaan te slaan; zij werd met doorgebeten hals in de omgeving van de vijver aange troffen. Er is intussen moeite gedaan voor een nieuw paar.

v. T.

Vossen en andere kleine roofdieren zijn op de Hoge Veluwe beschermd, zodat dit het risico meebrengt dat zij aan de tamme dieren schade berokkenen. 's Avonds deze dieren opbergen, is in de praktijk zeer moeilijk.

Red.

MUSEUM NIEUWS

Op 10 april zal de grote beeldengroep van HENRY MOORE (Three Upright Motives) onthuld worden.

In overleg met de beeldhouwer wordt de beeldengroep geplaatst bij de fundamente van het Grote Museum waarvan de bouw gestaakt moest worden.

Henry Moore ontwierp een voetstuk dat in vorm en kleur nauw aansluit bij de fundamente.

Een zeer genereuze bijdrage van de Vereniging Rembrandt heeft deze aankoop mogelijk gemaakt.

De beeldhouwer is enthousiast over de plaatsing in dit ruige landschap.

+++
+

Op 8 mei wordt het Rietveld-paviljoen, dat door een groep Nederlandse architecten aan het Rijk werd geschonken ter plaatsing in het beeldenpark "Otterlo", geopend met een grote tentoonstelling van beelden en tekeningen van BARBARA HEFWORTH (tot 18 juli).

De Nederlandse architecten hebben door deze herbouw het paviljoen, dat voor "Sonsbeek 1954" ontworpen werd, een permanente vorm willen geven.

Rietveld zelf heeft de plaats in het beeldenpark uitgekozen.

+++
+

17 of 24 april vindt in de aula een recital plaats van de zangeres ELISABETH VAN DOORN met piano- en fluit-begeleiding.

29 mei geeft de cellist JAN POLASEK een solo-recital.

En in juni zal, waarschijnlijk in samenwerking met het Holland Festival, het 100ste concert plaats vinden door een Kamermuziek-ensemble.

E.J.

Ons lid L. Nagelsmit
schrijft ons:

"Zeldzaam in onze inheemse fauna zijn de steen- en boommarters, kostelijke roofdieren, die men door hun schaarse aanwezigheid en hun verborgen levenswijze zelden zal kunnen waarnemen. Beide soorten stonden bloot aan een niets ontziende vervolging, ter wille van hun kostbare pels en om het jonge jachtwild tegen hun roofzucht te beschermen. Sedert enige jaren verkregen zij als klein wild wettelijke bescherming.

Dat was hard nodig. Een eeuw geleden was de boommarter hier te lande bijna uitgestorven door ontbossing en toeneming der bevolking. Na 1886, toen de Markenwet de verdeling der gemeenschappelijk bezeten heidevelden bevorderde, werd bebossing door particulieren en de Staat op grote schaal ter hand genomen en daar profiteert de boommarter van, want hij is een bosdier, dat jacht maakt op eekhoorns, houtduiven en fruit, vooral pruimen niet versmaadt. In de Houtkamp, grenzend aan de Hoge Veluwe (bij Otterlose hek) kon een paartje worden geobserveerd, wel een buitenkans, want zij jagen meestal 's nachts, slapen overdag.

Boommarters hebben een geelachtige keelvlek, bij de manlijke exemplaren donkerder dan bij de vrouwelijke dieren. Dat de Hoge Veluwe een goede bescherming biedt blijkt wel hieruit, de bossen zijn opgegroeid en de marters worden niet vervolgd. Ze hebben een levensruimte van ongeveer duizend hectaren nodig om te kunnen leven, maar in de nabijheid van menselijke nederzettingen met pluimvee zal de biotoop wel wat kleiner kunnen zijn. De kans op vervolging wordt dan echter weer groter.

De steenmarter, geheten naar zijn oorspronkelijk verblijf in steenspleten en holen in mergelgroeven, is nog steeds zeer zeldzaam. Hij komt voor in de nabijheid van menselijke woningen, Limburg en Twente, in rommelige schuren en op zolders. De steenmarter heeft een witte keelvlek, een fraaie grijs-

bruine pels, is iets kleiner dan de boommarter. Beide soorten kunnen ruim tien jaar oud worden. De steenmarter jaagt op muizen, ratten, eieren, duiven, kippen en eet ook veel fruit. In de oudheid werd hij wel als huisdier gehouden."

N A S C H R I F T R E D A K T I E :

Op Schovenhorst onder Fuiten waren op een morgen de krielkippen, die altijd los rondlopen en 's nachts in de bomen slapen, verdwenen. Geen kip kwam op het voer, waar zij 's morgens op af rennen. Roepen en de bekende lokgeluiden maken hielp niet, het leek een raadsel. Zouden ze gestolen zijn? Na anderhalve dag dreef de honger ze terug naar huis. Zij bleven 's avonds onrustig. De oplossing was een boommartersnest in een holle boom, waar demonstratief een kippevleugel aan een tak hing.

De eigenares van de krielen bracht het offer de rovers en hun kroost te laten leven en de krielen met kuikens 's avonds op te bergen; maar verscheidene hennen zag zij niet terug en - in het najaar aten de eekhoorns de kostbare coniferenzaden niet op, geen pluimstaart was veilig in het gebied van de boommarter.

D R A A I H A L S

In het door de heer Stel te Ede voor de Ver. v. Vogelkundigen aldaar samengesteld verslag over het nestonderzoek en de nestkastencontrole in 1964 wordt het volgende interessante geval vermeld.

Op 4 juni 1963 werd in Ede een draaihals geringd, die ruim een jaar later, nl. op 13 juni 1964 in Vierhöfen (bij Lüneburg) broedend werd aangetroffen en opnieuw geringd, nu met een Duitse ring (naast de Nederlandse).

Deze terugmelding is belangwekkend, daar de draaihals meestal zeer plaatsgetrouw is; in dit geval moet de vogel een afstand van niet minder dan + 425 km hebben afgelegd.

Volgens het Vogeltrekstation is dit de eerste in Nederland geringde draaihals, die wordt teruggemeld.

v.T.

EEN BEHARTIGENSWAARDIG WOORD

In het Panda-Nieuws van het World Wildlife Fund, afd. Ned. Natuur Noodfonds, no. 4 schrijft Prof. Dr. K.H. Voous een woord van bezinning:

"Het is een beschamende gedachte, dat in biologisch opzicht de Mens het gevaarlijkste en vernielzuchtigste dier is dat ooit de aarde heeft bewoond. Het razende tempo waarmede natuurgebieden overal ter wereld verdwijnen en dier- en plantensoorten worden uitgeroeid of aan de rand van uitsterven worden gebracht, begint allerwegen tot een ernstige bezinning te leiden.

Zo de Mens zich niet uit ethische of religieuze overwegingen schaamt over zijn wangedrag als beheerder van de schatten van deze aarde, zo is hij het aan zijn nageslacht verschuldigd om de groene, verwondering wekkende en hem lichamelijk en geestelijk herscheppende natuur niet geheel onder de voet te lopen.

Of er over vijftig jaar ergens ter wereld nog natuurgenot mogelijk is, ligt in de handen van de regeringen, de groot-industriëlen, de wegen- en stedenbouwers en de landbouwkundige en waterstaatkundige ingenieurs. Het ligt meer nog in hun verstand, of zij zien en begrijpen dat zulke natuurlijke rijkdommen van de aarde als planten (bomen: hout) en dieren te land en ter zee uitgeput raken en op grote schaal dreigen te worden vergiftigd.

Het ligt evenwel allermeeft in hun harten of zij bereid zijn geestelijke waarden vóór tijdelijke(!) en voor het nageslacht wellicht reeds onbereikbare materiële voordelen te stellen.

Het World Wildlife Fund en zijn Nederlandse afdeling het Natuur Noodfonds Nederland (NNN) doen hun uiterste best om dit doel, en daarmee het behoud van stukken van de natuur, en uiteindelijk daarmee het behoud van de gezonde Mens zelf, te bereiken. Op vele plaatsen ter wereld zal het al te laat zijn, maar er is nog tijd om veel te redden. Het is

de vraag of er daarvoor meer tijd dan geld zal zijn: beide zijn uiterst krap."

Elke Vriend van de Hoge Veluwe kan hier mee instemmen, maar heeft ook iedereen iets over gehad voor het Natuur Noodfonds Nederland? Elke bijdrage is welkom. Donateurschap kost slechts f 5,-- per jaar of f 200,-- voor het leven. Het giro-no. is 444666 Natuur Noodfonds Nederland, Zeist. U krijgt dan regelmatig het Panda-nieuws toegezonden.

Maar nu nog even ons zelf bezinnen op de "bezinning". Is het wel helemaal waar dat de toekomst van onze natuur in de handen ligt van regeringen en technici, om het maar kort te herhalen? Natuurlijk zij zien vooruit en elke technicus maakt plannen, maar krijgt niet ieder land de regering die het verdient? Zijn wij b.v. niet onverdraagzaam als het om levensovertuigingen gaat, welnu dat zal zich weerspiegelen in de wijze waarop er geregeerd wordt. Zijn wij met onze welvaart niet gemakzuchtig en wensen wij niet de natuur te beleven, rijdend in een auto? Vandaar, meer en bredere wegen, parkeerplaatsen, doorbraak door pittoreske stadsgedeeften, altijd meer, meer, groter, breder tot de koek op is.

En dan bovendien morren wij als in ons overvolle land wildreservaten worden ingesteld, terwijl men wel wild wil zien. Het moet dan toch ook ergens rustig kunnen leven. Wat wij wensen volvoeren de technici. Het komt er voor ons allemaal op neer of wij Panda zonder schaamte kunnen ontmoeten.

Red.

+++
+

